

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาสนามีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์สำหรับประเทศไทยถือว่า ศาสนาเป็นสถาบันหลักของชาติหนึ่งในสามสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ จึงถือได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติฉะนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีและการขัดเกลาทางสังคม ถ้าพิจารณาองค์ประกอบของพระพุทธศาสนานั้น ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรมคำสั่งสอน มี พระสงฆ์เป็นผู้เผยแผ่พระธรรม ให้แก่อุบาสก อุบาสิกา หรือประชาชน ดังนั้นการพิจารณา ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนาโดยมีวัด เป็นองค์กรทางศาสนาที่เป็นพื้นฐานทางสังคม และ พระภิกษุสงฆ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม แล้วจะเห็นได้ว่า ไม่สามารถจะแยกออกจาก กันได้^๑

สมัยพุทธกาล การบริหารจัดการขององค์กรสงฆ์มีหลักการที่ใช้บริหารคือพระธรรมวินัย ภายหลังพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ได้เกิดปัญหาอุปสรรคความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น ในการบริหารจัดการองค์กรปกครองคณะสงฆ์ โดยพระเถรานุเถระทั้งหลายในสมัยนั้นได้ทำ ปฐมสังคายนา ทศยสังคายนา และตติยสังคายนาตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อใดการบริหาร าร จัดการกิจการในองค์กรปกครองคณะสงฆ์ เกิดความไม่เรียบร้อยภายในองค์กรปกครองคณะสงฆ์ หรือมีภัยอันตรายจากภายนอก จนเป็นเหตุขัดข้องอย่างรุนแรง เมื่อนั้นการบริหารจัดการกิจการใน องค์กรปกครองคณะสงฆ์ จำเป็นต้องพึ่งพาอำนาจรัฐมาช่วยจัดการแก้ปัญหาอุปสรรคให้ เช่น ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชเป็นต้น พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองในประเทศอินเดียและ กระจายไปสู่ประเทศต่างๆ โดยได้รับการสนับสนุน อุปถัมภ์จากพระมหากษัตริย์ในอดีตที่ผ่านมา อย่างต่อเนื่อง และโดยเคารพศรัทธาอย่างหาประมาณมิได้ส่วนประเทศไทยเรานั้นได้นับถือ พระพุทธศาสนามาเป็นเวลานาน ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.๕) พระองค์ทรงถวายความอุปถัมภ์จัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ครั้งแรก โดยการตราพระราช บัญญัติคณะสงฆ์ รัตนโกสินทร์ ศก.๑๒๑ ภายหลังต่อมาสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดล (ร.๘) ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๔๘๔ โดยยกเลิกฉบับแรกนั้น เพื่อพัฒนาการจัดระบบปกครองคณะสงฆ์ใหม่ ให้มีรูปแบบคล้ายกับการปกครองฝ่ายอาณា จักร สมัยปัจจุบันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช (ร.๙) ได้ทรง ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ และปรับปรุงแก้ไขในปี พ.ศ.๒๕๓๕ ต่อมาได้ทรงตรา

^๑พระมหาอนุศักดิ์ จันทราลักษณ์, ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการวัด ของเจ้าอาวาสใน เขตจังหวัดมหาสารคาม, รายงานการค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, ๒๕๔๖), หน้า ๓.

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่แล้วให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ดังกล่าวมา มีการปรับปรุงแก้ไขตามลำดับเพื่อใช้บริหารกิจการคณะสงฆ์จนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์และเป็นหลักการจัดระเบียบการปกครององค์กรสงฆ์ด้วย และต่อมาก็มีการกำหนดให้มีมหาเถรสมาคมสามารถออกกฎระเบียบ ข้อบังคับ ออกคำสั่ง มีมติและออกประกาศ ต่างๆ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับพระธรรมวินัย และกฎหมายของบ้านเมือง^๒ ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงการปกครองคณะสงฆ์หรือการบริหารกิจการคณะสงฆ์จึงต้องยึดถือมั่นในพระธรรมวินัยเป็นหลัก เพราะพระธรรมวินัยเป็นทั้งโครงสร้างเป็นหัวใจใหญ่และเป็นการจัดสภาพสังคมสงฆ์ให้เกิดความเรียบร้อยเป็นการพัฒนาบุคลากรในสังคมด้วยทุกคนจะรู้จักหน้าที่ของตนเอง^๓

วัดเป็นศูนย์กลางแห่งการรวมน้ำใจ ของบรรดาพุทธศาสนิกชนทำหน้าที่ในการวางรากฐานความเจริญให้แก่สังคมส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นความมั่นคงให้แก่สังคมช่วยลดปัญหาสังคมส่งเสริมประสิทธิภาพการควบคุมทางสังคมหรือกล่าวได้ว่า วัดเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมที่ผู้คนใช้เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตและเป็นเอกลักษณ์ของสังคมซึ่งจะพบได้จากการแสดงออกทางศิลปะวรรณคดีคตินิยมขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีเป็นต้นตัมั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันวัดและพระสงฆ์ยังมีบทบาทเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของคนในสังคมตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย พระสงฆ์นอกจากจะมีบทบาทเป็นผู้นำทางกิจกรรม ยังเป็นผู้นำทางด้านจิตใจของคนในสังคมแล้ว พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อสังคมส่วนรวมในด้านต่างๆมากมาย เช่น การพัฒนาสังคมการสังคมสงเคราะห์ ผู้ตกทุกข์ได้ยากผู้ที่ได้รับความลำบากหรือกระทั่งการช่วยแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม^๔

วัดและพระสงฆ์ มีอิทธิพลต่อความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา ซึ่งจะช่วย สร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศได้เป็นอย่างดี แต่ในปัจจุบันจากสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของวัดทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธา และหันหลังให้วัดเพิ่มมากขึ้นจากการสำรวจพบว่า วัดมีลักษณะและบทบาทเปลี่ยนไปจากเดิมหลายประการ คือ ประการที่หนึ่ง วัดเดิมเคยเป็นที่พำนักของพระภิกษุสามเณร กลายเป็นที่อยู่ของคฤหัสถ์มากขึ้น ประการที่สอง วัดเดิมเคยเป็นที่บวชเรียนของลูกหลานในท้องถิ่น ก็กลายเป็นที่บวชของหนุ่มท้องถิ่นอื่น ซึ่งแม้อุปฌาย์ก็ไม่รู้จักประวัติของผู้ขอบรรพชาอุปสมบทมาก่อน นับเป็นจุดอันตรายจุดหนึ่งต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ประการที่สาม วัดซึ่งเคยมีความเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลของชาวบ้านตามแบบลัทธิเถรวาท ก็ได้ถูกเปลี่ยนให้มีสภาพคล้ายๆ กับวัดตามแบบมหายานในต่างประเทศ ไปเป็นจำนวนมาก ประการที่สี่ วัดซึ่งเคยเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ร่มรื่นเป็นสิ่งดึงดูดให้ชาวบ้านให้เข้าไปพักผ่อนหย่อนใจก็กลายเป็นวัดที่ขาดระเบียบสกปรกขาดความร่มรื่นทำให้ประชาชน ไม่ศรัทธา และไม่ยอมเข้าวัด ประการ

^๒กรมการศาสนา, **คู่มือพระสังฆาธิการ**, ว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร : กองแผนงาน, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓๔-๑๓๕.

^๓พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๒๒.

^๔พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๕).

ที่หา วัดซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางสังคมที่พึ่งปรารถนาก็กลายเป็นแหล่งอบายมุข ถ้าหาก พระสงฆ์ในประเทศซึ่งมีจำนวนมาก มีความรู้ มีความเข้าใจว่า การพัฒนาที่สำคัญที่สุด คือการพัฒนา คน ก็จะได้ช่วยกันชี้แจงให้ประชาชนและผู้นำประเทศเข้าใจ เพราะพระสงฆ์มีโอกาสพบปะสนทนา กับคนทุกระดับ และวัดเป็นทรัพยากรที่มีค่าของสังคม ทั้งที่ดิน สิ่งก่อสร้างศาสนสถาน บุคลากร เงิน ความศรัทธา จะมีการบริหารจัดการอย่างไรจึงจะทำให้เกิดประโยชน์ ‘สูงสุดแก่สังคม ตาม อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา’^๕

สภาพปัญหาของวัดและพระสงฆ์ คือผู้เข้ามาบวชในปัจจุบัน มิได้มีการเลือกสรร ขาดความ พิถีพิถัน บางรูปมุ่งบวชตามประเพณี มิได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยอย่างแท้จริง จึงทำผิดวินัย หลายๆอย่าง การวางตัวของพระไม่เหมาะสม ขาดความสำรวม บางวัดมุ่งในการพัฒนา วัดอุทยาน สถานที มากกว่าการศึกษา หรือมากกว่าการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนใน ชุมชน^๖

จากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้สังคมไทยในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาความเจริญ ทางด้า นเศรษฐกิจ ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง ความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยกันของคนในชุมชน ในสังคม เปลี่ยนไป เป็นต่างคนต่างอยู่ เป็นสังคมบริโภคนิยม ความเสื่อมถอยทางศีลธรรมจริยธรรม มีมากขึ้น และขาดศรัทธาในพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยเริ่มห่างไกลจากวัดมากขึ้นทุกที เป็นปัญหา สังคมมากขึ้นเรื่อยๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับพระพุ ทธศาสนาที่สังเกตได้จากปรากฏการณ์ทางสังคมไทย หลายประการ เช่น ผู้เข้าวัดส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุส่วนวัยรุ่นหนุ่มสาวไม่นิยมเข้าวัด อันเนื่องมาจาก สาเหตุ คือ พระภิกษุบางส่วน กระทำผิดหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตนมาก่อให้เกิด ศรัทธาประชาชน มีการสร้างโบสถ์วิหารเกินความจำเป็นวัดบางวัดอาศัยกลวิธีทางการธุรกิจดึงดูดให้ คนยินยอมบริจาคทรัพย์เพื่อตอบแทนทางวัตถุเป็นสำคัญ^๗

การบริหารองค์กรใดก็ตาม จุดมุ่งหมายที่สำคัญ อยู่ที่ต้องการให้บรรลุจุดประสงค์ ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลอยู่เสมอ ทั้งนี้ย่อมจะต้อง อาศัยองค์ประกอบหลายประการ คือ คนหรือบุคลากร (Man) เงินหรืองบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) การจัดการหรือ เทคนิคในการบริหาร (Management) องค์ประกอบทั้ง ๔ ประการ มีความสำคัญมากแต่องค์ ประกอบที่สำคัญที่สุดในการบริหารองค์กรก็คือ คน หรือ บุคลากร ในการบริหารในองค์การทาง ศาสนาก็เช่นกัน วัดจะเจริญรุ่งเรือง เป็ นที่ร่มรื่น เป็นที่ศรัทธา และอำนวยความสะดวกแก่ชุมชน มากนี้ อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับคนบรรดาส่งก่อสร้าง โบสถ์ วิหาร ลานเจดีย์ ศาลาการเปรียญ วัสดุอุปกรณ์และ การเงิน จะมีความสมบูรณ์เพียงใดก็ไม่มีความหมาย ถ้าบุคลากรเหล่านั้น ไม่มีความรู้ความสามารถ

^๕พระมหานุกุลศักดิ์ จันทราลักษณ์, ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสใน จังหวัดมหาสารคาม, รายงานการค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, ๒๕๔๖).

^๖กรมการศาสนา, คู่มือการบริหารและการจัดการวัดฉบับย่อ , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐).

^๗ประเวศ วะสี, พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคมหลักการบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์ , (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการฯ, ๒๕๔๕), หน้า ๓๕.

เพียงพอในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์มีประสิทธิภาพ^{๘๘}

การบริหารวัดให้มีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของพระภิกษุสามเณรภายในวัดเป็นสำคัญ เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับต้น ซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารวัดในด้านต่างๆ เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้นำเบื้องต้น นับเป็นปัจจัยสำคัญในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจกำหนดนโยบายและบริหารบุคลากรในองค์กร ให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรจำเป็นจะต้องมีความสามัคคี และทำงานให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม เจ้าอาวาสนั้น มีภารกิจการบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามภารกิจของคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสน ศึกษ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และ ด้านการสาธารณสงเคราะห์^{๘๙}

เจ้าอาวาส ที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะตัวมีภาวะผู้นำ มีกระบวนการและวิธีการ ปฏิบัติงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนรวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์พร้อมในด้านธรรมวินัยจะส่งผลโดยตรงต่อศรัทธาความเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติศาสนกิจทุกอย่างบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยง่าย^{๙๐} เจ้าอาวาสจึงต้องมีการกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการวัดในทุกๆด้านโดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูป ได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ ให้เกิดประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้อง กับกรมการศาสนา กล่าวว่าการบริหารวัดคือการปกครองบังคับบัญชา กำกับดูแลแนะนำ สั่งสอนภิกษุสงฆ์สามเณร และฆราวาสผู้อยู่ในวัดให้มีความ เป็นระเบียบเรียบร้อยให้อยู่ในศีลธรรมอันดีและดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆให้สำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพสูงสุด เจ้าอาวาสจึงต้องมีการกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการโดย ให้พระภิกษุ สามเณรในวัดทุกรูปได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด แต่ปัญหาที่ทำให้การบริหารจัดการวัดขาดประสิทธิภาพ ก็คือเจ้าอาวาสจำนวนมากที่ยังขาดทักษะในการบริหารจัดการวัดไม่มีศักยภาพในการพัฒนาวัดไม่มีความรู้ในการสั่งสอน ประชาชน เจ้าอาวาสจำนวนมากยังปล่อยปะละเลยพระภิกษุสามเณรในปกครอง ให้ประพฤติปฏิบัติไปตามยถากรรม ไม่มีการศึกษาอบรมพระธรรมวินัยจึงส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัด^{๙๑}

จากหลักการ และความจำเป็นอย่างยิ่งดังกล่าวผู้วิจัยได้ตระหนักถึง เจ้าอาวาสต้อง มีทักษะในการบริหารการศึกษาเพื่อ ให้งานในกิจการ คณะ สงฆ์บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนา รมณ์ของพระราชบัญญัติคณะ สงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม และพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ทักษะการบริหาร

^{๘๘}บุญช่วย จันทรเฝ้า, พฤติกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดกรุงเทพมหานคร, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๔๓).

^{๘๙}ธีรวุฒิ ทองโอษฐ์, การศึกษาการปฏิบัติศาสนกิจของเจ้าอาวาสในจังหวัดร้อยเอ็ด, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๖).

^{๙๐}พระมหาสุริยา หอมวัน, บุคลิกภาพของเจ้าอาวาสที่พึงประสงค์ : กรณีศึกษาพระภิกษุสามเณรวัดสระกำแพงใหญ่ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดศรีสะเกษ, **สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาวิทยาลั**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๔).

^{๙๑}ธีรวุฒิ ทองโอษฐ์, การศึกษาการปฏิบัติศาสนกิจของเจ้าอาวาสจังหวัดร้อยเอ็ด, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๖), หน้า ๒๖.

การศึกษาที่สำคัญ ที่ผู้วิจัยสนใจ คือทักษะการบริหารจัดการตามแนวคิดของ แดรกและโรว์ (Drake & Roe) ได้แก่ ทักษะด้านความคิด ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านการสอน ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านความคิดรวบยอด ซึ่งหากเจ้าอาวาสมีทักษะ ทั้งห้าด้าน จะช่วยให้ เจ้าอาวาสสามารถ บริหารวัดและกิจการคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และจะเป็นประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้า และความมั่นคง แห่งพระศาสนาต่อไป ในอนาคต ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ ทักษะ การ บริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ๒.๑ เพื่อศึกษาทักษะการบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัด นครปฐม
๑. ๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบ ทักษะ การบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
๑. ๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในทักษะการบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาส ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑. ๓.๑ ความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อทักษะการบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสในเขต ปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม เป็นอย่างไร
๑. ๓.๒ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อทักษะ การบริหารการศึกษา ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีความแตกต่าง กันหรือไม่ อย่างไร
- ๑.๓.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในทักษะการบริหาร การศึกษาของเจ้าอาวาสในเขต ปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม มีอะไรบ้าง

๑.๔. ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องทักษะการบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัด นครปฐม ๕ ด้าน คือ ๑) ทักษะด้านความคิด ๒) ทักษะทางด้านเทคนิค ๓) ทักษะด้านการสอน ๔) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ๕) ทักษะด้านความคิดรวบยอด

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑) ตัวแปรต้น ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย อายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม, ระดับ การศึกษาทางเปรียญธรรม, ระดับการศึกษาทางสามัญ

๒) ตัวแปรตาม ได้แก่ “ทักษะการบริหารการศึกษาของเจ้า อาวาสในเขตปกครองคณะ สงฆ์ จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา ของการศึกษาโดยสังเคราะห์จากทักษะหลักการบริหารงานของเจ้าอาวาส ตามแนวความคิดของ แดรกและโรว์ (Drake, & Roe) ได้แก่ ๑) ทักษะด้านความคิด ๒) ทักษะทางด้านเทคนิค ๓) ทักษะด้านการสอน ๔) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ๕) ทักษะด้านความคิดรวบยอด^{๑๒}

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร / ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ พระภิกษุสงฆ์ ในเขตปกครองคณะ สงฆ์จังหวัดนครปฐม พระภิกษุและสามเณรจำนวน ๔,๑๖๑ รูป^{๑๓} ประจำปี ๒๕๕๘
๒) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านทักษะการบริหารการศึกษา จำนวน ๗ ท่าน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัย เรื่อง “ทักษะการบริหารการศึกษาของเจ้า อาวาสในเขตปกครองคณะ สงฆ์ จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยใช้พื้นที่การศึกษาวิจัย ในพื้นที่เขตจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วยอำเภอ ดังนี้

- ๑) อำเภอเมืองนครปฐม ๒) อำเภอนครชัยศรี
- ๓) อำเภอสามพราน ๔) อำเภอบางเลน
- ๕) อำเภอกำแพงแสน ๖) อำเภอดอนตูม
- ๗) อำเภอพุทธมณฑล

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษา ค้างนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัย ตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ รวม ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ ที่มีอายุ ต่างกัน มีทักษะ การบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ ที่มีพรรษา ต่างกัน มีทักษะการบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ ที่มีการศึกษาทางนักรธรรม ต่างกัน มีทักษะการบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ต่างกัน มีทักษะการบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

^{๑๒}Katz, Robert L, *Skills of an Effective Administration*, (Harvard Business Review33, 1995), (January-February)

^{๑๓}บัญชีสถิติวัดจำนวนพระภิกษุในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม, สำนักงานเลขานุการเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม, ๒๕๕๘. (อัดสำเนา)

สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีทักษะการบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ ทักษะ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติงานด้วยความชำนาญและเชี่ยวชาญ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานในองค์การเกิดประสิทธิภาพ

๑.๖.๒ การบริหารการศึกษา หมายถึง การบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ความสามารถของเจ้าอาวาสที่ได้ใช้ความรู้ความชำนาญและความเชี่ยวชาญในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จในการศึกษาในครั้งนี้จำแนกทักษะการบริหารงานของเจ้าอาวาสออกเป็น ๕ ทักษะ ดังนี้

๑. ทักษะด้านความคิด หมายถึง ความสามารถของเจ้าอาวาสในการใช้ความรู้ ความคิดสติปัญญาและวิสัยทัศน์ในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพบังเกิดประสิทธิผล และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในกาแก้ปัญหา

๒. ทักษะด้านเทคนิค หมายถึง ความสามารถของเจ้าอาวาสในการใช้ความรู้ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ ในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมถึงความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ เทคนิค วิธีการในการบริหารให้เกิดผลสำเร็จและสามารถแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓. ทักษะด้านการสอน หมายถึง ความสามารถของเจ้าอาวาสในการเป็นผู้นำทางการ ศึกษาทางด้านการเรียนการสอนมีความรู้และเป็นนักวิชาการ มีความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียน การสอน นิเทศการสอนติดตามการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา ทั้งการศึกษาเปรียญธรรม การศึกษา นักธรรม และการศึกษาสามัญ ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร และประชาชนพัฒนาตนเอง ด้านวิชาการ และสามารถแนะนำให้พระภิกษุสามเณร และประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งทางโลกและทางธรรมได้เป็นอย่างดี

๔. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถของเจ้าอาวาสในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีความจริงใจให้ความสำคัญกับคนทุกคนมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลทั้งภายในวัดและภายนอกวัด โดยอาศัยหลักการด้านมนุษยสัมพันธ์มีความรู้และความเข้าใจถึงความต้องการพฤติกรรมของบุคคล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาวัดและบรรลุเป้าหมายของวัด

๕. ทักษะด้านความคิดรวบยอด หมายถึง ความสามารถของเจ้าอาวาสในการมองเห็นภาพรวมเข้าใจความซับซ้อนทั้งหมด สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ซึ่งเจ้าอาวาสจะต้องเป็นผู้กำหนดและวางแผนงาน ทั้งหมดภายในวัด เพื่อให้ การดำเนินงานต่างๆ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลรวมทั้งสามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้น และส่งผลกระทบต่อวัดได้

๑.๖.๓ เจ้าอาวาส หมายถึง พระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ปกครองวัด มีหน้าที่ปกครองดูแลอำนวยความสะดวกทุกอย่างเกี่ยวกับวัด กฎหมาย กำหนดให้วัดหนึ่งมีเจ้าอาวาสรูปหนึ่ง แต่จะมีรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสได้หลายรูปตามควรแก่ฐานะของวัด

๑.๖.๔ คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม หมายถึง กลุ่มพระภิกษุที่ร่วมกันเพื่อปฏิบัติกิจอย่างใดอย่างหนึ่งในจังหวัดนครปฐม

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้รู้ กระบวนการทักษะการบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม

๑.๗.๒ ทำให้รู้ความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้เห็น ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในทักษะการบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม

๑.๗.๔ ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำไปพัฒนาทักษะการบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม